

Ilustrovaná história
Vojenského a špitálneho rytierskeho rádu
Svätého Lazara z Jeruzalema
od
Renato von Schumacher
a.D. 2008

1. vydanie, 2006

Obsah

Križiacke výpravy ako neplánované dobyvačné vojny	04
Vojenský a špitálny rytiersky rád	06
Lazarovo bratstvo	06
Lazarov rytiersky rád	07
Lazarovi rytieri v zámorí	07
Lazarovi rytieri v Európe	10
Lazarov rytiersky rád v súčasnosti	12
Zhrnutie	15
Lazarov rytiersky rád vo Švajčiarsku	18
Habit, plášť a zelený kríž	19
Maltézsky kríž	20
Atavis et Armis, heslo Lazárovho rádu	21
Klenoty a odznaky	22
Veľmajster a administrátori	25
Literatúra	27

Rytier Svätého Lazara

Križiacke výpravy ako neplánované dobyvačné vojny

Socha Urbana II. v Clermonte

Dôvodom križiackeho ťaženia boli od roku 1070 pribúdajúce obmedzovania pútnikov idúcich do Jeruzalema a volanie byzantského cisára o pomoc proti Turkom. Keď pápež Urban II. po prvýkrát vyzval v roku 1095 na križiacku výpravu, snáď ani nepredvídal, do akého monštra prerastie myšlienka svätej vojny v Prednom Oriente. Predsa aj on prispel k tomu, keď v Clermonte na voľnom poli vykreslil obrovskému zhromaždeniu ľudí v krutých obrazoch, prečo Jeruzalem, sväté miesto kresťanstva, musí byť odtrhnuté moslimom. Táto propaganda dodala náboženskému zanietaniu prítomných, ktorí si ako každý človek 11. storočia chceli zaslúžiť nebo, potrebnú motiváciu.

Proti neznabohom v Svätej krajine bol dobrý každý prostriedok, a všetci už počuli o klenotniciach na Východe. Tak sa vyvinulo hysterické masové hnutie, ktoré vošlo do dejín ako križiacke ťaženie a jeho ohavné činy sa snažili stlmiť svojimi činmi vojenské a špitálne rytierske rády.

Ak ešte bola prvá križiacka výprava podnikaním všetkých kresťanov pod spoločným vedením a v poverení pápeža, boli už nasledujúce dobyvačné ťaženia silne premiešané so súkromnými záujmami a nakoniec viedli k mnohým malým a viac menej stabilným feudálnym teritóriám. Do tohto obrazu patria aj teritória rytierskych rádov, no tieto predsa len slúžili čistej svojpomoci a v žiadnom prípade ich nemožno chápať ako kolónie v dnešnom zmysle.

Aj keď moslimský svet nakoniec zostal voči kresťanom víťazom, trauma križiackych výprav dodnes pevne zotráva v ich kolektívnom podvedomí. Po skončení kresťanskej invázie prekrylo hlboké rany najprv víťazné ťaženie tureckých Osmanov. Konstantinopol, hlavné mesto Východorímskej ríše, bolo obsadené v roku 1453, a dokonca aj Viedeň sa v roku 1683 dostala do nebezpečenstva, že ju dobyjú Turci. Avšak ako sa s Osmanskou ríšou rozpadol aj pocit vlastnej hodnoty moslimov, a západný svet sa s jeho technologickou

prevahou od polovice 19. storočia pevne usadil na Východe, staré rany sa rozjatrili znova. Arabská strana odvtedy vidí paralely medzi stredovekými križiakmi a ich modernými nasledovníkmi v Amerike a Európe a vždy znova zaprisaháva ušľachtilý vzor Saladína, ktorý dal Európanom v Oriente riadnu príučku a oslobodil Jeruzalem. Naopak, porazení vykrášlili svoje hanebné činy v západných krajinách na akty s náboženským posvätením a vydali sa na križiacke ťaženia iného charakteru. Pod znakom kríža boli zabíjaní kacíri a pohania boli mečom prinútení obrátiť sa, a ešte aj v 20. storočí boli a stále ešte sú takí Európania a Američania, ktorí sa pri všetkých ich počinoch odvolávajú na kríž a myšlienky križiactva.

Rytiersky ideál sa v rytierskych rádoch vyvinul ako civilizované opozičné hnutie ku križiackym ťaženiam vedeným s mimoriadnou krutosťou najskôr v Oriente a potom sa v Európe nanovo definoval ako dvorná kultúra stredoveku v Európe. Táto definícia bola prijatá do princípov európskej šľachty, ktorá mala svoj neporovnateľný rozkvet medzi renesanciou a prvou svetovou vojnou.

Každý jemnocitný človek s perfektnými spôsobmi dbajúci na tradíciu a kontinuitu je v dobrom protiklade ku každej podobe brutality. Ľudia, ktorí majú takéto vlastnosti, či už od narodenia alebo neskôr po osvojení a prehĺbení, majú prístup k starým šľachtickým spoločnostiam alebo k nemenej tradičným rytierskym rádom. Prijatím do niektorého z takýchto rádov takmer uzatvárajú kruhy do tých čias pred takmer presne jedným tisícročím, keď sa rytieri spájali do zoskupení, aby vytvárali zmierlivý vplyv na dianie.

Gérard de Martigues
zakladateľ rádu Johanitov
Reorganizátor špitálu sv.
Lazara v Jeruzaleme

Od nepamäti sa tieto rytierske rády upisovali aj pomoci ľuďom trpiacim núdzou a ešte aj v súčasnosti pôsobia v tomto zmysle vo vyše sto krajinách na celom svete, pričom za aktivity v ich krajinách sú zodpovedné národné členenia rádov.

O jednom z týchto rytierskych rádov, Vojenskom a špitálnom rytierskom ráde Svätého Lazara z Jeruzalema, budeme ďalej informovať. Patrí popri ráde Johanitov a ráde Rytierov z Malty, ráde Svätého Hrobu, Templárov a ráde Nemeckých rytierov k duchovným rytierskym rádom, ktoré vznikli v časoch križiackych ťažení.

Vojenský a špitálny rytiersky rád Svätého Lazara z Jeruzalema

Lazarovo bratstvo

Mesto križiakov Akkon (St. Jean d'Acre)

Názov bratstvo sv. Lazara pochádza z leprosorum, ktoré bolo v roku 530 n. l. založené v blízkosti Bethanie, mieste, na ktorom mal Kristus vzkriesiť Lazara z mŕtvych. Bola to hlavná budova rôznych špitálov pre malomocných, existujúcich od 5. storočia v Akkone a Cézarei. Tieto špitály viedli arménski mnísi podľa pravidiel svätého Bazilea (vtedajšieho arcibiskupa z Cézarie). Popri starostlivosti o malomocných (veľmi pomaly postupujúca choroba) sa venovali aj starostlivosti o pútnikov.

Jeho prvú listinnú zmienku našlo bratstvo v bule pápeža Benedikta IX. z roku 1043. V tejto bule sa bratstvu poskytujú rôzne privilégia. Až do dobytia Jeruzalema križiakmi podliehali Lazarovi bratia duchovnej protekcii gréckeho patriarchu z Jeruzalema. Po dobytí Svätého mesta v roku 1098 zreorganizoval Gérard de Martigues, zakladateľ rádu Johanitov, aj tamojší špitál Svätého Lazara. Pod vplyvom Johanitov prešlo Lazarovo bratstvo pod protektorát latinského Patriarchu z Jeruzalema. Bratia potom odložili pravidlá sv. Bazileusa a prebrali pravidlá Augustínov, čo im v roku 1256 potvrdil pápež. Pretože sa vlastne rok 1098 považuje za rok založenia rádu, bol by podľa toho rád Sv. Lazára vôbec najstarším zo všetkých existujúcich rytierskych rádo.

Pečať križiaka z Akkonu

Lazarov rytiersky rád

V ranom 12. storočí sa rytierski mnísi Johanitov a Templárov, ktorí ochoreli na malomocenstvo odovzdávali do špitálu Svätého Lazara. Pretože návrat do vlastných radov nebol možný, vstúpili tam do Lazarovho rádu. Z nutnosti chrániť lazaret pred útokmi banditov a Sarazénov a možnosti, že aj rytieri, ktorí ochoreli malomocenstvom, boli ešte dlho v stave bojovať s mečom, zmenil sa od roku 1120 čisto opatrovateľský rád na rytiersky rád s vojenskými úlohami. Vojenský oddiel Lazariánov, nazývaných aj Lazaritov tak pozostával z rytierov, ktorí boli naplnení priáním, radšej zomrieť v boji, ako zhnúť za živa.

Rytier Svätého Lazára

Takýmto spôsobom šírili „žijúce mŕtvolý“, ktoré sa za 200 rokov vyznamenali v mnohých bitkách, strach a hrôzu.

Dvojboj na koni medzi kresťanským a moslimským rytierom

Vzťah medzi lazaretom (Lazariti) a špitálom (Johaniti) na jednej strane a na strane druhej medzi lazaretom a chrámom (Templári) je podľa zdrojov rôzne zdokladovaný. Kým z pohľadu Johanitov sa podáva informácia, že väčšina vysokých hodnostárov Lazarovho rádu boli niekdajšími Hospitalitmi Johanitovho rádu, píše autori naklonení Templárom, že Lazariáni udržiavali mimoriadne úzke kontakty s Templármi. Tak sa mal v roku 1258 vtedajší veľmajster Templárov, Thomas Béraud, pri útoku Janovčanov spriaznených s Johanitmi stiahnuť do

osídlení Pisancov a Benátčanov spriaznených s Templármi, do Lazarovej komturei z Akkona. Tiež je zaujímavé, že v roku 1191 pri obrane obsadeného mesta Akkon mali Templári a Lazariáni bojovať v rovnakom armádnom zbere.

Sarazén, hromadné označenie odporcov križiakov

Sultán Saladin, najmocnejší odporca križiakov

Gottfried z Bouillon, prvý kresťanský vládca Jeruzalema

Lazarovi rytieri v zámorí

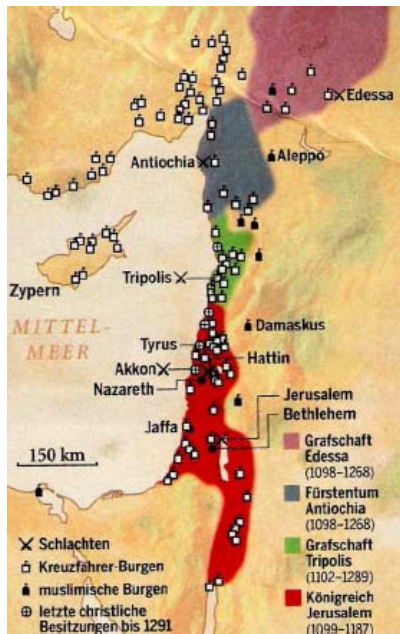
Jeruzalemskí králi si Lazarov rád cenili a podporovali ho. Za kráľovnej Melisandy vlastnil rád v Bethanii vlastnú budovu rádu a vlastný kostol. Do roku 1155 vznikli rôzne nové budovy rádov, ako v Tibériase, Askalóne a Beirúte. Pretože Lazariáni

Križiacke lode sa používali nielen na prepravu rytierov do Orientu, ale aj na zaistenie Stredozemného mora

mali aj veľmi dobrú vojenskú povesť, boli poverení obranou pevností Madjel-el-Djemerija a Kharbet-el-Zeita. Rytieri zeleného kríža boli v nasadení na všetkých ohniskách, na ktorých bojovali voči sebe kresťania a moslimovia. Na víťazného sultána Saladina v roku 1189 po jeho dobytí Jeruzalema urobila práca Lazarovho rádu veľký dojem. Uznal nutnosť Lazariánskeho špitálu a ustanovil ho pod svoju osobnú ochranu. Kto v obsadenom meste ochorel na malomocenstvo alebo bol taký

Križiacke štáty

chudobný, že nemohol zaplatiť výkupné, mohol opustiť mesto Jeruzalem Lazarovou bránou, aby našiel v lazarete útočisko a prijatie. Počas obdobia mieru si aj Lazarov rád vybudoval svoje nové hlavné sídlo spolu s opevnenou nemocnicou a kostolom rádu v pobrežnom meste Akkon (alebo St. Jean d’Acre, ako sa mesto volalo za správy Johanitov). Do Cézarey bol prebratý Lazarov kostol a Lazarova veža. Po opätovnom vzplanutí vojenských aktivít sa Lazariáni znova zapísali mimoriadnou statočnosťou. Mnohí z nich zahynuli v bitke pri Gaze v roku 1244.

Tak mohol v roku 1250 sprevádzať svätého kráľa Ľudovíta IX. na križiackej výprave už len veľmi malý kontingent rádu.

V roku 1255 bol rád uznaný podľa augustínskeho pravidla pápeža Alexandra IV. Tie isté privilégia, ktoré okrem Johanitov a Templátov dostali aj Nemeckí rytieri, priznal Lazárovmu rádu v roku 1262 pápež Urban IV. Pápež Clemens vydal v roku 1265 kuriálne nariadenie, podľa ktorého boli Lazarovmu rádu podriadení všetci chorí na malomocenstvo.

Potom, ako v roku 1291 moslimovia dobyli mesto St. Jean d’Arc (Akkon), poslednú baštu križiakov, boli rytierske rády nútené opustiť Svätú zem. Aj Lazariáni opustili Palestínu. Aj oni, ako mnohé iné rytierske rády, premiestnili svoje nové sídlo najprv na Cyprus a neskôr na Sicíliu, kde zriaďovali nové špitály. Zo Sicílie vyvíjali podobné aktivity ako Johaniti z Rodosu a Maltézski rytieri z Malty tým, že nasadzovali vlastnú flotilu na zabezpečenie Stredozemného mora voči Turkom a maghrebínskym pirátom.

Friedrich II. z Hohenstaufen si v Jeruzaleme nasadzuje korunu

Lazarovi rytieri v Európe

Svätý Ľudovít VII.
Kráľ Francúzska

Ešte predtým, ako stratili poslednú pevnosť v kráľovskej ríši Jeruzalem, založili Lazariáni, podobne ako Johaniti a Templári, špitály a kláštory po celej Európe. Najdôležitejšie boli sídla v Boigny pri Orléanse a Capua pri Neapole. Neskôr uvedené založil v roku 1211 Fridrich II. von Hohenstaufen, cisár Svätej rímskej ríše nemeckého národa, a mnohí rytieri, ktorí boli zvyknutí na stredozemnú klímu, uprednostnili neísť ďalej ako na Sicíliu. Kráľ Louis VII. Francúzsky (1214-1270), ten, ktorý bol nadšený zo špitálskej činnosti rádu v Palestíne a chcel v tomto diele pokračovať vo svojej krajine, udelil rádu v roku 1514 kráľovské postavenie

a daroval mu zámok Boigny. Tento sa stal sídlom veľmajstra a zostal ním až do francúzskej revolúcie. Capua zostala pod jurisdikciou pápeža a formovala cirkevný majetok (obedienciu) Talianska.

V dobe Henricha II. z Plantagenet založil sídlo rádu v roku 1135 aj v Anglicku (in Burton Lazars) križiak Roger de Mowbray. Za škótskeho kráľa Alexandra II. bolo už v roku 1130 v Linlithgow vybudované tamojšie hlavné sídlo rádu. Ďalšie sídla vznikli v Gotha (Nemocnica Svätej Magdalény) vo Švajčiarsku (Seedorf 1134) a ďalšie sídlo rádu dokonca v Maďarsku. Počas storočnej vojny bojovali Lazariti za kráľa Francúzska, zatiaľ čo anglickí Lazariti bojovali na strane ich kráľa za Anglicko.

Lazariti sa podielali spolu so sv. Johankou z Arku aj na dobytí Orléansu. Počas tohto dlhého vojnového obdobia sa rád stal čisto vojenskou organizáciou. A to o to viac, pretože sa vďaka činnosti rádových bratov podarilo potlačiť v Európe malomocnosť. Vatikán sa preto cítil mať len malý dôvod na to, aby udržoval tento a aj iné rády.

Preto sa pápež Július II. v roku 1505, ako už pred ním aj Inocent VIII. v roku 1489, snažil integrovať viaceré rády, medzi nimi aj Lazarov rád a rád Svätého Hrobu do rádu Johanitov príp. do Rádu maltézskych rytierov. Lazariáni, ktorí tomu počas polstoročia odporovali, sa nakoniec odporu vzdali a v roku 1557 prestúpili, s výnimkou Boigny, pod velenie veľmajstra rádu Johanitov.

Už tri roky predtým bol Lazarov rád rozpustený v Anglicku a Škótsku. Na kontinente došlo k prebratiu majetkov Lazaritov Johanitmi (ktorí sa už v tom čase volali podľa svojej novej vlasti „Maltézski“) ale len v Nemecku. Boigny a Capua si zachovali svoje osobitné postavenie.

Kráľ Henrich IV.

Všetky európske rádové domy, s výnimkou Capuy vybavenej pápežskými privilégiami, ku ktorej patrili sicílske rádové domy, boli podriadené veľkoprioriátu Boigny. Pápež Gregor XVIII. spojil v roku 1572 prioriát Capua s vylúčením Španielska s rodom Savoyovcov, ktorých vojvodovia mu pričlenili Maurícijský rád a založili tak dynastický sídelný rád Maurícius a Lazarus.

Veliteľ z Boigny, François Salviati, sa dištancoval od tohto postupu a získal kráľa Henricha IV Francúzskeho, ktorý uznal suverenitu Boigny a vyhlásil sa v roku 1604 za hlavného majstra. Všetky ostatné pripojené vetvy Európy, vrátane Španielska nato potvrdili, že sa hlásia k Boigny.

Pápež nechcel uznať suverenitu samostatného Lazarovho rádu. Kompromis sa našiel tak, že pápež v roku 1608 založil Rád našej milej panej z hory Carmel a odporúčal ho kráľovi, ktorého priviedli späť na katolícku vieru, aby ho na dôkaz polepšenia podporoval a zlúčil z Lazarovým rádom do Kráľovského a vojenského rádu našej milej panej z hory Carmel a Sv. Lazara z Jeruzalema. Nikto sa už nemohol stať členom Lazarovho rádu bez toho, že by najprv nebol prijatý do tohto rádu.

Podmienky prijatia boli mimoriadne prísne, a tak pozostával rád, ktorý bol obmedzený počtom 100 členov, len z členov titulovaných šľachticov ako aj diplomatov a vysokých správnych úradníkov. S výnimkou krátkej epizódy, keď Lazarov rád vyzbrojil desať regát, už z vojenského hľadiska nezohrával žiadnu úlohu. I keď stále udržiaval jedinečný vzťah s francúzskym kráľovským domom a bol pod kráľovskou ochranou, nebol ani napriek tomu považovaný za kráľovský rád. Kráľovské atribúty sa vzťahovali len na Rád našej milej panej z hory Carmel.

Medzinárodná akadémia
našej milej panej z hory
Carmel

Smrťou 42. veľmajstra Ľudovíta XVI. počas francúzskej revolúcie národné zhromaždenie Rád našej milej panej z hory Carmel spolu s kráľovským Rádom Svätého Ducha, Sv. Michala a Sv. Ľudovíta rozpustilo, a Lazárov rád už nebol súčasťou kráľovského rádu a nedostávalo sa mu tak už ani kráľovskej ochrany. **(1)**

Lazárov rytiersky rád v súčasnosti

Vďaka 43. veľmajstrovi, Comte de Provence, ktorý unikol revolučnému masakru, pretrval Lazarov rád Francúzsku revolúciu a mohol pokračovať v špitálnej práci vo Francúzsku a Španielsku. Ešte vždy bolo sídlom rádu Boigny. Po páde Napoleona sa Comte de Provence vrátil z exilu ako kráľ Louis XVIII. a poveril úradom veľmajstra Duc de la Chartre. V roku 1824 ho na tróne ako kráľ Karol X. nasledoval gróf z Artois a prebral protekciu rádu. Avšak bol názoru, že Lazarov rád musí byť rozpustený, pretože mohol existovať len v spojení s Rádom našej milej panej z hory Carmel. **(2)**

Ľudovít XVIII. nosil vyznamenanie rádu sv. Ducha a sv. Lazára

Revolúcia v roku 1830 a 1840 a taktiež chýbajúca podpora z Ríma podnietila vedenie rádu, že sa vydali pod patronát a administráciu melkitsko-katolíckeho patriarchu z Antiochie, Alexandrie a Jeruzalema. Opieralo sa pritom o pasus v kapitole rádu z Boigny z roku 1493, ktorá odporúčala tento krok v prípade, že by pápež nedal svoj súhlas. Pod duchovnou spiritualitou melkitského patriarchu sa

---

(1) 30. novembra 2002 venoval vojvoda zo Sevilly, Don Francisco de Borbón y Escasany, ako 48. veľmajster Lazarovho rádu v Madride Medzinárodnú akadémiu Našej milej panej z hory Carmel so sídlom v Castell Lanzun na Malte.

(2) Ani Karol X. ani jeho nasledovníci ako hlava kráľovského domu ani pápež nikdy neskúsili nechať obnoviť tento rád. Posledným členom Rádu našej milej panej z hory Carmel zomrel v roku 1857. Podľa kanonického práva sa považuje rád za rozpustný sto rokov po smrti posledného člena (v tomto prípade v roku 1956). Miesto zelenej ako v prípade Lazárovho rádu mal Rád našej milej panej z hory Carmel svietivú oranžovočervenú farbu.

pestovalo veľmi selektívne členstvo, hlavne z ohľadu na ich postavenie voči Osmanskej ríši. V tej dobe pristupovali do rádu len vysokí hodnostári zo šľachty, vojaci a diplomati. V tom čase bola úspešne skúšaná aj možnosť etablovať rád v treťom svete.

V roku 1910 rozhodol vtedajší patriarcha umiestniť sídlo Lazarovho rádu znova do jeho historického sídla vo Francúzsku, pretože už sa nemohol v plnom rozsahu starať o administráciu. **(3)**. Napokon sa v dynastii Bourbonov obzerali po novom veľmajstrovi, a v roku 1930 sa Francisco de Paula de Borbón et de la Torre, 3. vojvoda zo Sevilly, priamy potomok Ľudovíta XIV. vyhlásil za pripraveného viesť rád ako generálporučík veľkomagistrátu. 15. decembra 1935, dva dni pred sviatkom sv. Lazara bol uznaný za platného 44. veľmajstra. Odvtedy rád zažil veľký rozmach a úlohu duchovného náčelníka znova prebral melkitský patriarcha z Antiochie, Alexandrie a Jeruzalema.

Keď vojvoda zo Sevilly v roku 1952 zomrel, prebral funkciu 45. veľmajstra Francisco Enrique de Borbón y Borbón, 4. vojvoda zo Sevilly. Avšak čoskoro sa ukázalo, že sa kvôli rozrastajúcim sa vojenským povinnostiam v Španielsku nemohol dostatočne venovať záležitostiam rádu. Preto zvolil v roku 1956 za svojho generálneho administrátora 12. vojvodu z Brissacu, proti čomu sa však bránili v Paríži. Aj keď potom vojvoda túto voľbu odvolal, vyhlásila ho generálna správa za „emerita“ a v roku 1967 zvolila za veľmajstra s úradným sídlom v Boigny Karola Philippa de Bourbon Orléans, vojvodu z Alençon, Vendôme a Nemours.

Vojvoda z Nemours, známy ako anglofíl, rozšíril rád v Anglicku a Amerike, čo sa však nepáčilo generálnemu správcovi a jeho prívržencom v Paríži. Keď potom vojvoda z Brissacu zosadil v roku 1969 na zasadnutí generálnej kapitoly, považovanom za ilegálne, vojvodu z Nemours a nechal sa svojimi prívržencami zvoliť za najvyššieho majstra, premiestnil vojvodu z Nemours, aby zaručil medzinárodný status a nezávislosť rádu, úrad veľkokancelára na ostrov Malta a určil za svojho koadjútora princa Michaela von Bourbon-Orléans, syna grófa

---

(3) Podľa istých kritikov sa mal stiahnuť, pretože Lazárov rád nebol uznaný ani Francúzskym štátom ani Vatikánom. Príležitostne však počuť aj argument, že melkitská cirkev je vraj podriadená Svätej stolici, a patriarchovia nie sú autorizovaní, aby rád stavali pod svoju ochranu, pretože nie sú suverénni a nemajú nárok na suverenitu.

z Paríža. Tak prebehlo štiepenie v obidvoch obedienciách v Paríži a na Malte. Duchovný vodca obidvoch obediencií bol melkitský patriarcha Maximos V. Hakim, ktorý sa zasadil o to, aby bola v duchu rytierskeho bratstva odstránená rôznorodosť názorov a aby sa spolu usilovali o zjednotenie.

Château Brissac na Loire

Po náhlej smrti vojvodu Nemours nechcel princ Michael von Bourbon-Orléans podstúpiť následníctvo. Preto sa Don Francisco Enrique de Borbón y Borbón stal v roku 1973 po druhýkrát veľmajstrom obediencie Malta. V roku 1979 bol podpísaný protokol, v ktorom sa každá strana zaviazala vzdať sporov a v duchu rytierskeho bratstva sa aktívne usilovať o zjednotenie. Ako prezident výboru znovu-

zjednotenia povolal patriarcha v roku 1986 generálnu kapitolu na voľbu spoločného veľmajstra do Oxfordu. Don Francisco Enrique a jeho prívrženci sa však obávali komplotu zo strany parížskej obediencie a nezúčastnili sa zasadnutia. S ľahkosťou teda voľby vyhral syn 12. vojvodu z Brissac, Pierre de Cossé, a prebral funkciu 48. veľmajstra. Don Francisco Enrique de Borbón y Borbón však tieto voľby neuznal. Po jeho smrti v roku 1995 prešla funkcia 48. veľmajstra obediencie Malta na Dona Francisca de Paula de Borbón y Escasany, vojvodu zo Sevilly.

V ďalšom pokuse o nastolenie zjednotenia rozhodla kapitula rádu v roku 2002 v Dubline navrhnúť syna vojvodu zo Sevilly, Francisco de Paula de Borbón y Escasany, za spoločného 49. veľmajstra pre obe obediencie, Malta a Paríž. O dva roky neskôr sa predsa len počas generálnej kapituly v Toronte odštiepila skupina od parížskej obediencie a zvolila si za svojho reprezentanta Karola Philippa d'Orléans, vojvodu z Anjou. Za spirituálneho protektora určila Lászlóa Paskaiyho, najvyššieho emeritu Maďarska, potom, ako im melkitský patriarcha z Antiochie, Alexandrie a Jeruzalema, Gregor III. Laham, vypovedal ochranu.

Gregor III. Laham

Skupinu francúzskej obediencie viedol ďalej vojvoda z Brissacu až do oficiálneho uvedenia vojvodu zo Sevilly do funkcie do úradu veľmajstra patriarchom. Aj v obediencii Malta došlo k štiepeniu, pretože niektorí boli prívržencami vojvodu zo Sevilly a iní spolu s parížskou obedienciou podporovali vojvodu z Anjou.

Tak existovali najprv štyri observancie: Malta-Sevilla, Paris, Boigny a Malta. Ďalšiu skupinu tvorili Spojené veľkoprioriáty vo Veľkej Británii a Severnom Írsku. Avšak čoskoro boli pod menom „St. Lazárus International“ uvedené do chodu rokovania o fúzii medzi „Malta-Sevilla“ a „Paris“, a po dlhotrvajúcom úsilí sa v roku 2006 znova podarilo inštalovať uniformný rád. Tento je od roku 2008 pod vedením 49. veľmajstra, S.E. Dona Carlosa Gereda y de Borbón, Marquis de Almazán. (4)

Zhrnutie

Lazárov rád získal svoju pôvodnú legitimitu nie od kniežacieho suveréna ale ako náboženský vojenský rád cirkvi v dôsledku viacerých pápežských búl, z ktorých prvá pochádza z roku 1113. Prvá písomná zmienka o rytierskom ráde sa nachádza v liste z roku 1159, v ktorom Henrich II. kráľ Anglicka a vojvoda z Normandie nechajú pripadnúť rytierom a bratom svätého Lazára veľký dar.

---

(4) Selekcii pri prijatí mnohí ešte stále nepovažovali za mimoriadne prísnu, okrem selekcie vo francúzskej skupine, ktorá bola vždy zdržanlivá ako napríklad pri menovaní šľachtických členov za justičných rytierov. Francúzska skupina patrila k najefektívnejším zo všetkých observancií. Takisto silný bol britský kontingent pod Dukeem of Westminster ako aj prioriát v Nemecku, ktorý bol najaktívnejší v humanitárnej oblasti za pôsobenia princeznej Metternich-Winneburg. Veľmi prísne pravidlá platili v USA, kde boli dovolení len: členovia vlády alebo členovia kabinetu, guvernéri, ambasádori, generáli alebo admiráli, predstavitelia dôležitých univerzít alebo profesijných zväzov ako aj biskupi alebo umelci medzinárodného významu, atď.

Čestnú légiu považoval Lazarov rád za jednotu s Rádom našej milej panej z hory Carmel. Pretože tento od roku 1956 de jure neexistuje, nemá v tradičnom zmysle existenčné oprávnenie ako rytiersky rád už ani Lazarov rád, ku ktorému ešte v 19. storočí patrili príslušníci čestných légií. Rytiersky rád je buď suverénny (ako napr. Maltézsky rád) alebo požíva ochranu úradujúcej hlavy štátu, čo nie je v prípade Lazarovho rádu.

Pierre Cossé
vojvoda z Brissacu

Karol Philippe de
Bourbon d'Orléans
vojvoda z Anjou

Francisco de Paula de
Borbón y Escasany
vojvoda zo Seville

Carlos Gereda de Borbon
Marquis de Almazan

V roku 1264 potvrdil pápež majetok rádu v Jeruzaleme. Rád bol v roku 1489 rozpustený na základe pápežovho výnosu a v roku 1557 zlúčený s rádom Johanitov, okrem Talianska, v ktorom bol včlenený do rádu Maurícia. Ďalej žijúca časť rádu bola zlúčená s Rádcom našej milej panej z hory Carmel, pápežské založenie v roku 1608, a bol pod ochranou francúzskych kráľov. Po francúzskej revolúcii bol Rád našej milej panej z hory Carmel rozpustený a francúzsky kráľ rozhodol, že aj Lazárov rád musí prestať existovať. Pretože išlo o náboženský vojenský rád, bol by oprávnený na reštauráciu len pápež, a podľa kanonického práva by sa toto muselo stať pred rokom 1956. Vývoj histórie rádu v 20. storočí bol veľmi premenlivý. Hlavne v období medzi rokmi 1969 a 2006 došlo k mnohým štiepeniam, až kým v roku 2008 konečne došlo k veľkému zjednoteniu.

K priaznivcom Lazarovho rádu patria niektoré významné šľachtické rodiny a viacerí poprední muži z cirkvi a kardináli. Moderná verzia rádu odložila v roku 1960 striktný katolícky charakter a premenila sa na ekumenickú korporáciu. Pozoruhodné dobročinné dielo Lazárovho rádu sa vo všeobecnosti uznáva a cení. (5). Avšak mnohí zástupcovia iných rádov považujú, medzi nimi tí z rádu Johanitov, členstvo v Lazárovom ráde za nezlučiteľné s ich členstvom. Francúzska čestná légia ako aj rád Johanitov uznávajú Lazárov rád ako súkromnú organizáciu založenú v roku 1910, považujú ho ale za imitáciu niekdajšieho križiackeho rádu rovnakého mena. Určitými novinkami formálneho charakteru tento názor zohľadnil minimálne na francúzskom území vojvoda z Brissacu ako úradujúci vodca skupiny rádu Borbón-Sevilla. Tak napr. „O“ v skratke OSLJ neznamenovalo „rád“ ale „organizáciu“. Aaj dnes by to mohlo byť celkom správnym označením, keď bol od roku 1956 Lazárov rytiersky rád ako taký rozpustený.

---

(5) To, čo v čase štiepenia vždy spájalo rôzne obediencie, je vlastný účel rádu, ktorým je ešte aj v súčasnosti starostlivosť o chorých, láska k blížnemu a dobročinnosť. K tomu patrí pestovanie rytierskych cností a snaha o zjednotenie kresťanov cestou ekumenickej spolupráce. S ich charitatívno-špitálskymi inštitúciami pre núdznych pôsobia v mnohých východoeurópskych krajinách, ale aj v Kanade, USA, v Mexiku a Južnej Amerike, ako aj v Južnej Afrike, Indonézii, Austrálii a na Novom Zélande. Podporujú sociálne inštitúcie a pomáhajú ľuďom, ktorí sa ocitli v núdzi. Lazarove inštitúcie pre núdznych, uznávaná medzinárodná mimovládna organizácia, ponúka svoje úlohy aj v spolupráci s inými inštitúciami pre núdznych, ako aj súkromnými, cirkevnými a štátnymi inštitúciami. Aby zohľadnili svoju prácu, bola v roku 1998 v Európe založená nadnárodná jurisdikcia. Finančne je organizácia podporovaná rôznymi vládami, Európskym spoločenstvom a súkromnými sponzormi, medzi inými aj pápežom, ktorý opakovane prijal reprezentantov Lazárovho rádu, aby im poďakoval za ich nasadenie a pomoc pri prekonávaní núdze.

Lazarov rytiersky rád vo Švajčiarsku

Lazariánske kláštory Schlatt im Breisgau, Seedorf v kantóne Uri a Gfenn pri Dübendorfe tvorili provinciu švajčiarskeho rádu, ktorá vznikla v prvej polovici 13. storočia. Provinčný veliteľ (úradník) Sigfrid de Slatte, napísal v roku 1314 knihu pravidiel, ktorá je zachovaná v kláštore Seedorf. Budova Schlatt bola postavená v roku 1362 a kláštor Gfenn v období reformácie. Aj Seedorf sa dostal do ťažkostí, a v roku 1518 sa mor zmocnil aj mála zostávajúcich sestier. V roku

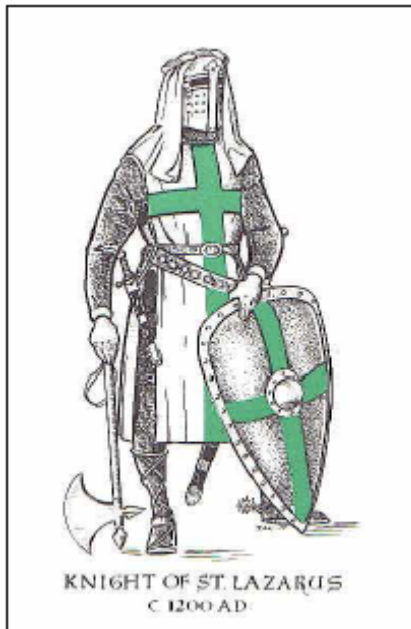
Lazariánsky kostol v Gfenn

V roku 1559 poslali na podnet rozhodujúcich mužov z Uri benediktínky z kláštora Claro na Riviere do Seedorfu, a tak je Lazariánsky kláštor Seedorf ešte aj dnes miestom modlitieb a práce. Lazariánsky kostolík v Gfenn pri Dübendorfe pochádzajúci z 13. storočia je popri kláštore Seedorf a dome Lazariánov s Schlatt pri Freiburgu najdôležitejším centrom domu Lazariánov vo Švajčiarsku. Konajú sa tam slávnosti investitúry a bohoslužby a každé dva roky generálna kapitula.

V roku 1935 sa švajčiarski Lazariáni uzniesli, že sa zlúčia do veľkoprioriátu Švajčarsko. V roku 1961 získal veľkoprioriát Švajčiarsko svoje sídlo v Manoir de Bonvent pri Ženeve a nadácia grófa Jeana Lombarda v Ženeve tu v sále kapituly jeho zámku zriadila múzeum rádu. V 1963 bol za veľkopiora ustanovený princ Constantin von und zu Liechtenstein (1911-2001). O ekuménu sa v tejto dobe veľmi zaslúžil Michael am Rhyn, ktorý pochádzal zo starého rodu z Luzern.

V roku 1969 sa veľká schizma v obediencii Paríž a Malta prejavila aj vo Švajčiarsku. Keď počet rytierov obediencie Malta stúpol, vyhlásili v roku 1999 úrad veľkokancelára prioriat Švajčiarsko za nezávislý od veľkoprioriátu v Taliansku a ako jediný veľkoprioriát ho podriadil priamo Malte.

Rehoľné rúcho, plášť a zelený kríž

Zelený kríž, ako ho v roku 1314 predpisuje vo svojej knihe pravidiel Sigfried de Slatte

O odeve rádových rytierov sa píše, že plášť, ako u Augustínov, bol tmavej príp. čiernej farby a pôvodne nemal odznak. Pôvodne jednoduchý rovnoramenný (grécky) kríž sa nachádzal na hrudi bieleho rúcha ako aj na štíte a brnení. Lazáriáni mali potom znak po prvýkrát pripevnený na plášti, keď v roku 1157 Raymond du Puy, veľmajster rytierskeho a špitálskeho rádu sv. Johana Jeruzalemského, nazývaného skrátene iba rád Hospitalitov, Johanitov alebo Maltézsky rád, sa stal aj veľmajstrom Lazarovho rádu. Tento zaviedol pre Johanitov osemhrotový amalfský kríž a nechal tento pripevniť na čierny plášť. Spôsob nosenia bol „à sinistra“, t. zn. cez ľavé rameno a platil aj pre Lazariánov, pre ktorých mal iniciovať zelený kríž v tvare kríža s rozšírenými koncami ramien (ako u Templárov).

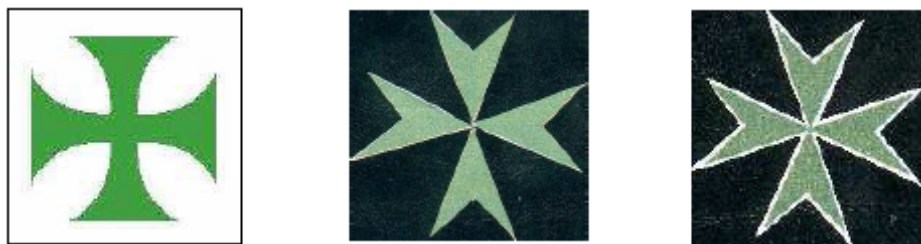
Povinnosť určitých tvarov bola však v dobe ranného stredoveku ešte cudzia. Až v roku 1314 predpisuje

Sigfried de Slatte svojim rytierom záväzne, aby nosili zelený rovnoramenný kríž na hrudi, plášti, štíte a brnení, a takisto aj amalfský kríž sa stal vlastným symbolom rádu Johanitov a maltézskeho rádu až v 16. storočí.

Existujú rôzne výklady, prečo si Lazariti vybrali zelenú farbu. So zelenou farbou sa dáva do súvislosti uvoľnenie, pokoj, útecha, nádej, spätosť s prírodou a schopnosť presadiť sa. Pretože je zelená aj farbou proroka Mohameda, vidia v tom niektorí aj znak vyzvania na Moslimov. Iní si zase mysleli, že sa tým vyjadroval rešpekt a vďaka voči veľkorysému sultánovi Saladinovi. Celkom isto ale mala zelená farba vecný účel, totiž odlíšiť sa od Templárov a Johanitov, ktorí mali červený, príp. biely kríž.

V 16. storočí sa tvar kríža pod vplyvom Johanitov zmenil do takej miery, že jeho ramená boli zakrojené na amalfský kríž. To isté sa udialo v prípade Rádu nemeckých rytierov, ktorých čierny kríž sa neskôr zmenil na železný kríž. Definitívny vzhľad ale dostal zelený kríž až po zlúčení s Johanitmi. Členstvo v oboch rádoch zaväzovalo rytierov najskôr k tomu, aby nosili obidva kríže naraz.

Pretože Johaniti nosili ich biely amalfský kríž takisto na čiernom plášti, avšak v časoch vojen na červenom plášti (porovnaj Maltézsky rád) a tento sa postupne presadil samostatne, museli sa Lazariáni rozhodnúť medzi bielym alebo zeleným krížom. Nakoniec uprednostnili kombináciu, podľa ktorej bol menší zelený kríž sv. Lazára položený na bielom kríži sv. Johana (biely kríž so zeleným lemom).

Vzaté z prísneho pohľadu musela by sa skupina Lazariánov Boigny vrátiť ku krížu s rozšírenými koncami ramien alebo k rovnoramennému krížu, pretože sa tento nedal včleniť do rádu Johanitov. François Salviati v roku 1578 predsa len odporúčal svojim rytierom amalfský kríž, ktorý sa medzičasom stal zvyklosťou bez bieleho lemovania. Ďalšia história vývoja kríža, ktorá nasledovala potom, je veľmi komplexná, pretože umelecké stvárnenie nepodliehalo žiadnym pevným normám.

Pozoruhodné je, že zelený kríž s bielym lemom pripomína kríž Kristovho rádu. Tento rád bol nasledovníckou organizáciou Templárov, ktorých členovia, aby zdokumentovali, že boli ako niekdajší kacíri napravení, olemovali červený kríž s rozšírenými koncami ramien bielym lemom. Pre kresťanských rytierov priamo kacírska verzia, pretože zelená farba mala vyjadrovať rešpekt voči šľachetnému sultánovi Saldinovi alebo dokonca ju sám (sultán) inicioval, posúva sa biele olemovanie Lazárovho kríža blízko výčitkám, ktoré boli vznesené aj v procese proti Templárom.

Maltézsky kríž

Ako umelecký prvok sú maltézske kríže známe z byzantskej kultúry od 6. storočia. Mesto Amalfi si pre seba nárokuje, že symbol používal už pred založením rádu Johanitov brat Gérard de Martigues (ktorý pochádzal z Amalfi).

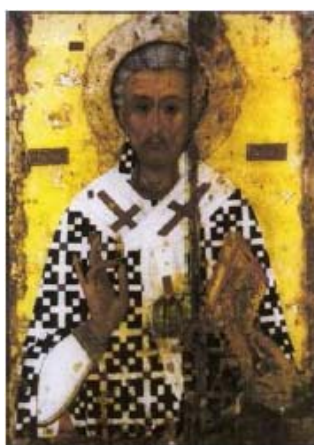
Maltézsky kríž má osem hrotov, ktoré ako pevnosť udávajú všetky svetové strany. Podľa tohto vysvetlenia z roku 1485 symbolizujú osem blahorečení v Novom zákone kázne Ježiša z hory (výšin). Ako radostné posolstvo ukazovali na vonkajší svet. Štyri hroty ukazujúce smerom dovnútra boli prisúdené štyrom kardinálskym cnostiam: múdrosť, spravodlivosť, statočnosť a umiernenosť. Platili pre samotných

rytierov a tvorili základ jeho služby. Samozrejme je maltézsky kríž aj kresťanským symbolom smrti Pána Ježiša Krista ukrižovaním.

Čoskoro sa v Lazárovom ráde rozšíril aj zvyk, opatriť konce ôsmych hrotov kríža zlatými guľkami, ktoré sa rozumejú ako symbol zrelých plodov.

Atavis et Armis, heslo Lazarovho rádu

Atavus biblicus (biblický predok) a patrón mena Lazariánov je El-Azar opísaný v Joh.11 latinsky Lazarus (Boh stoj pri nás), ktorý má meniny 17. decembra. Rád prijal jeho meno do určitej miery v druhom čítaní pred špitálom pre malomocných (leprosum) špitálskych bratov od sv. Lazara extra muros Jerusalem, ktorý siaha k malému arménskemu špitálnemu spoločenstvu sv. Bazilej z Cézarey a staral sa o chorých a vylúčených (zo spoločnosti). Žiť spoločenstvom ako milosrdní bratia a sestry pre chorých a núdznych, to sa stalo dedičstvom a povinnosťou Lazariánov. Cirkev určila pamätný deň sv. Bazileja na 2. Januára. V Bazilejovi dostáva spiritualita Lazarovho rádu druhého predka otca.

Sv. Lazár

Sv. Bazileus

Sv. Bernard

Tretí predok rádu siaha do roku 1120 a k cisterciánskemu opátstvu a Svätému Bernardovi z Clairvaux. V roku 1099 prišli európski rytieri do Jeruzalema a sídlili na chrámovom mieste Salomos: templárski rytieri.

Ostatní, najmä rytieri, ktorí ochoreli na malomocenstvo, prišli do baziliánskeho špitálu extra muros: neskorší Lazarovi rytieri. Oni všetci potrebovali v tejto ďalekej krajine, ďaleko od ich domova a ich obvyklého životného štýlu nové pravidlá. Pre Bernarda z Clairvaux, ktorý sám pochádzal z rytierskej rodiny, boli rytierski križiaci, napoly mnísi, napoly rytieri, ktorí mali žiť a bojovať s vľúdnosťou mníchov a statočnosťou rytierov. Spiritualita cisterciánov, spočívajúca v chudobe a poslušnosti, v modlitbe a práci, s asketickým a spoločným životom sa mala stať platným vodítkom a pravidlom špitálneho a vojenského rytierskeho rádu.

Bernard von Clairvaux nechcel zamerať boj križiakov na víťazstvo vojenských zbraní, ale na zmýšľanie srdca. Mier, ktorý chcel priniesť Kristus, sa nevolá tolerantný kompromis, ale milosrdne vedený boj ducha voči zlu. Tým je daný správny výklad slova Armis: Kresťania sa zúčastňujú boja Boha voči jeho nepriateľom. Je vecou Ježiša a Lazára, bojovať proti smrti, ktorá ovláda tento svet a nás samých v jej najrozmanitejších formách prejavu, pričom zlo, smrť a hriech sú synonymickými pojmami.

Bazileus, patriaci k východnej cirkvi so svojim špitálnym životným nasadením vzťahujúcim sa na spoločenstvo, a Bernard patriaci k západnej cirkvi so svojim novým vojensko-duchovným bojovým cieľom sa spojili udávajúc smer duchovnému konečnému cieľu: Blaho (spásu) sveta. Zjednotenie oboch týchto veľkých otcov dávajú Lazarovmu rádu pozíciu a orientáciu: špitálny a vojenský, milosrdný a duchovne bojujúci. Cirkev oslavuje sv. Bernarda 20. augusta.

Klenoty a odznak rytierskeho rádu

Rád v tvare odznaku, reťazí a klenotov, s ktorými boli vždy spojené aj privilégia, existovali už v Antike a ešte aj skôr. Gréci ich volali „ta falara“ a Rimania „phalera“. Novodobá história rádu spadá do epochy raného stredoveku a bola založená križiackymi výpravami. Nasledovala antický vzor, ktorý naďalej jestvoval počas stredoveku vo Východorímskej ríši do roku 1453 a neskôr v Svätej rímskej ríši nemeckého národa do roku 1806.

Potom, ako bol dobytý Jeruzalem, sa perla kresťanstva, ako sa mesto volalo, vôbec nenachádzalo v pevných rukách. Stále boli ohrozovaní pútnici mohamedánskymi banditmi a ostatné dokonali hlad, smäd a epidémie. Len na pobreží boli pevné a bezpečné miesta, a aby bola zaručená ich bezpečnosť, spájali sa rytieri do zväzkov.

Rytiersky kríž Vojenského
a špitálneho rádu sv. Lazara z
Jeruzalema

Ciele, ktoré si kládli rytierske združenia boli: hospitalita, bezpečný výkon bohoslužby, boj proti neveriacim, ochrana svätého hrobu a pútnikov ako aj šírenie kresťanstva. Jednotliví rytieri mali pritom žiť asketicky, myslieť altruisticky a konať podľa zásad „zbožne, vládne a udatne“.

Toto duševné bohatstvo z dôb križiackych výprav formovalo viaceré duchovné rytierske rády: Lazarov rád (1098), Rád Svätého Hrobu (1099), Rád Johanitov (1118), Rád Templárov (1118) a Nemecký rád (1190).

Tieto rytierske rády boli organizáciami v zmysle duchovných bratstiev, ktoré boli špecializované na mimoriadne úlohy a žili podľa pravidiel, ktoré si

sami uložili (Templári boli napríklad popri špitálnej činnosti špecialistami najmä vo vojenstve a bankovníctve).

Odznaky hierarchicky členeného členstva, ktoré bolo vyhradené len mužom spôsobilým byť rytierom, boli odvodené od kresťanského kríža. Nosili sa na hrudi, ramene ako aj na štíte a štandartách alebo boli včlenené do osobných erbov rytiera.

Už pred zánikom kráľovskej ríše Jeruzalem rozšírili duchovné rytierske rády pole pôsobnosti na Európu. Podstatné úlohy odpadli, ako napríklad posvätný boj proti neveriacim alebo ochrana pútnikov. Miesto toho si rády budovali mocenskú náplň a hromadili bohatstvo. Kniežatá a veľkí páni sa usilovali o priazeň a podporu vrchnosti rádu a vťahovali ich pritom do aktuálneho politického diania. Bezprostredne naviazaní na intrigy moci však rády potom viac strácali na význame, keď sa politická priazeň obrátila proti nim. Iní sa štiepili alebo zmutovali do kvázi rytierskych rádov a ďalšie opäť vznikali ako napodobeniny, voči čomu bol sám suverénny Maltézsky rád alebo rád Johanitov bezmocný.

Popri uvedených založených rádoch vznikli predovšetkým v Španielsku a Portugalsku ako aj neskôr v cirkevnom štáte ďalšie rytierske rády zaviazané duchovnému bohatstvu, ako napríklad rád Calatrava, Kristov rád alebo rád Zlatej ostrohy. Moc, sláva a česť duchovného rytierskeho rádu zlákali svetských vládcov

k tomu, aby konštituovali zomknutia, aby na seba pripútali vysokú šľachtu a rytierstvo. Popri tejto mocensko-politickej úlohe slúžili a slúžia tieto svetské rády na to, aby odmenili zásluhy vo vojenstve ako aj v štátnej a dvornej službe.

Uznanie a odmena sú jedným z najsilnejších motívov všetkého konania, a sotva existuje nezištnejšia odmena, ako stuha, kríž alebo hviezda, ktorej hodnota je vlastne iba morálna. A história predsa vie, aký nesmierny vplyv má jednoduché, i keď často aj umelecky spracované čestné vyznamenanie na rozvoj vyššieho zmýšľania a na naplnenie udatných činov. Vavrínový veniec a paléry (vyznamenania) pôsobili na Rimanov takisto, ako zlaté rúno na rytierov v stredoveku alebo v neskoršom období čestný kríž na vojakov.

V roku 1348 vznikol na základe postavenia, vážnosti (rešpektu, úcty) a luxusu popredný svetský rytiersky rád Európy – Podväzkový rád. Ten je popri ráde Johanitov najstarším a najznámejším zo všetkých rytierskych rádov, a pochopil až do dnešného dňa, ako si zachovať exkluzivitu a úctu.

Veľmajstri a administrátori Lazarovho rádu

V Palestíne

Gérard de Martigues (108?-1098), založenie rádu Johanitov, reorganizácia špitálu sv. Lazára / Boyant Roger (1120-1131) vojenské učenie Templármi / Jean (...1131...) / Barthélémy (...1153...)

V Boigny

Itier (...1154...) / Hugues de Saint-Pol (...1155...) / Raymond du Puy (1157-1159), zo zeleného rovnoramenného kríža sa stane kríž s rozšírenými koncami ramien a spôsob nosenia bude ako u Johanitov / Rainier (...1164...) / Raymond (...1168...) / Gérard de Monclar

(...1169...) / Bernard (1185-1186) / Gautier de Neufchâtel (...1228...) / Raynaud de Flory (1234-1254) / Jean de Meaux (...1267...), Lazáriánom boli prisúdené rovnaké privilégia ako Johanitom, Templári sa vo vojne Janova voči Pise vydajú pod ochranu Lazáriánov / Thomas de Sainville (1277-1312) /

Adam de Veau (...1314...), zelený rovnoramenný kríž sa znova stane pravidlom / Jean de Paris (1342-1349) / Jean de Coaraze (...1354...) / Jean le Conte (...1355...) / Jacques de Besnes alias de Baynes (1368 - 1384) / Pierre des Ruaux (1413-1454) / Guillaume des Mares (...1460...) / Jean le Cornu (1469-1493) / François d'Amboise (1493-1500) / Agnan de Mareuil (1500-1519) / François de Bourbon, comte de Saint-Pol (1519-1521) / Claude de Mareuil (1521-1524) / Jean Conti (1524-1557), veľké časti Lazárovho rádu sa spoja s rádom Johanitov, amalfský kríž dostane biele olemovanie

Skupina Boigny

Jean de Levis (1557-1564) / Michel de Seure (1564-1578)

Na francúzskom kráľovskom dvore

François Salviati (1578-1586), Lazarov rád sa dostane pod ochranu Henricha IV., biely amalfský kríž zostane bez bieleho olemovania / Michel de Seure (1586-1593) / Armand de Clermont de Chastes (1593-1603) / Karol de Gayand de Monterolles (1603-1604) / Philibert marquis de Nérestang (1604-1620),

Lazárov rád bude spojený s Rádom našej milej panej z hory Carmel (1608), vybavenie flotily, pomenovanie vojnových škôl / Claude marquis de Nérestang (1620-1639) / Karol marquis de Nérestang (1639-1644) / Karol-Achille marquis de Nérestang (1645-1673) / Michel de Tellier, marquis de Louvois (1673-1691) / Philippe de Courcillon, marquis de Dangeau (1693-1720), Louis d'Orléans (vnuk kráľa Louisa-Philippa), Duc de Chartres et d'Orléans (1720-1752) / Louis de France (kráľ Ľudovít XVI.), Duc de Berry (1757-1773) / Louis

de France (kráľ Ľudovít XVIII.), comte de Provence (1773-1814), de facto koniec Rádu našej milej panej z hory Carmel (1791) / Claud Louis, Prince de La Châtre, generálny administrátor za vlády kráľa Karola X. (1814-1824)

Za vlády patriarchov

Kapitula rádu (1824-1831), prezident: Jean-Louis de Beaumont, Marquis d'Autichamp / kapitula rádu (1831-1840), prezident: Picot, Joseph-Bon Baron de Dacier, Auguste-Francois Baron de Silvestre / Patriarcha Maximos III. Mazloum (1841-1855), protektor, administrátor / patriarcha Gregor I. Youssef (1864-1897) / patriarcha Peter IV. Geraigiri (1898-1902) / patriarcha Ciril VIII. Ghea (1902-1910) / kapitula rádu (1910-1930), etablovaniev tretom svete, obnova kontaktov s Bourbonovcami, začiatok modernej histórie rádu

Na španielskom kráľovskom dvore

Francisco de Paula de Borbón et de la Torre, vojvoda zo Sevilly (1930-1952), Francisco Henri de Borbón et de Borbón, vojvoda zo Sevilly (1952-1967), de jure koniec rádu Našej milej panej z hory Carmel (1956) a otvorenie sa ekuméne, Karol Philippe de Bourbon d'Orléans, vojvoda z Alençon, Vendôme a Nemours (1967-1969), expanzia rádu do Anglicka Ameriky.

Po smrti vojvodu z Nemour sa rád rozčlenil takto:

Obediencia Malta-Sevilla: Don Francisco Henri de Borbón et de Borbón (1973-1995), Don Francisco de Paula de Borbón y Escasany, vojvoda zo Sevilly (od 1995) založenie akadémie Našej milej panej z hory Carmel (2002)

Obediencia Paríž: Pierre de Cossé, vojvoda z Brissacu (1969-1986), François de Cossé, Marquis a vojvoda z Brissacu (od 1986), Don Francisco de Paula de Borbón y Escasany, vojvoda zo Sevilly (menovaný od 2004)

Obediencia Boigny: Karol Philippe de Bourbon d'Orléans, vojvoda z Anjou (od 2003)

Obediencia Malta: veľkovikár Reginald Saviour Attard (2004-2006), Dr. Friedrich Schuberth (veľkovikár ad interim od 2006)

The United Grand Priorities in the United Kingdom: Master-General John Baron Dudley von Sydow von Hoff (seit 1999)

Znovuzjednotenie

Po veľkom úsilí sa podarilo v roku 2006 znova inštalovať spoločný rád. Tento je od roku 2008 pod vedením 49. veľmajstra, S.E. Don Carlos Gereda y de Borbón, Marquis de Almazàn.

Literatúra

Algrant y Canete, James J.: *“An Up-Date of the Order 1983-1987”*

Coutant de Saisseval, Guy: *“Les Chevaliers de Saint Laz re de 1789   1930”*,

Damien, A.: *“L’Ordre Militaire et Hospitalier de Saint Laz re de Jerusalem et Versailles”*

Ellul, Massimo: *“The Green Eight Pointed Cross”*, Malta 2004

Gautier de Sibert, Pierre E.: *“Histoire de l’Ordre Militaire er Hospitalier de Saint Laz re de Jerusalem”*, 1772, Genf 1983

Internet: *„Medzin rodn  webov  str nky Laz rovho r du“ hlavne  vaj arska, Maly, Kanady a Nov ho Z landu ako aj webov  str nka r dov ho kr za*

Ivall, D.E.: *“Regulations for the Recording and Use of Heraldry within the Order of St. Laz re”*

Nimmergut, J rg: *“Orden Europas”*, M nchen 1991

Perrot, A.M.: *„Vom Hosenbandorden zur Ehrenlegion“*, Leipzig 1821, Dortmund 1980

Sch ne, Wolfgang: *„ berlegungen zum Ordenswahlspruch“*, Mitteilung  ber das Internet

Stair Sainty, Guy: *“The Order of Saint Lazarus”*, Mitteilung  ber das Internet

Swiss Commandery: *“A short Resume of the History of the Order”*, Z rich 1999